

KV-1520

Seat No. _____

M. A. (Sem. II) Examination

April/May - 2013

Sanskrit : Paper - 202

(Core Course)

(निरुक्तम् अध्याय - ४, ७, उत्तरमेघ १-१० श्लोक, संस्कृत प्रश्नोत्तरी)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

१ नीयेनाभांथी गभे ते यार विधानो सभश्रवो : १४

- (१) दममनाः वा। दानमनाः वा। दान्तमनाः वा।
- (२) त्रितं कूपेऽवहितमेतत्सूक्तं प्रतिबभौ। तत्र ब्रह्म इतिहासमिश्रम् ऋङ्मिश्रं गाथामिश्रं भवति। त्रितः तीर्णतमो मेधया बभूव।
- (३) अस्याः इति च अस्य इति च उदात्तं प्रथमादेशेऽनुदात्तम् अन्वादेशे। तीव्रार्थतरम् उदात्तम्। अल्पीयोऽर्थतरम् अनुदात्तम्।
- (४) तं संवत्सरं सर्वमात्राभिः स्तौति। पञ्चारे चक्रे परिवर्तमाने इति पञ्चर्तुतया। पञ्चर्तवः संवत्सरस्य इति च ब्राह्मणम्।
- (५) ताः त्रिविधा ऋचः। परोक्षकृताः प्रत्यक्षकृताः आध्यात्मिक्यश्च।
- (६) माहाभग्यात् देवतायाः एकः आत्मा बहुधा स्तूयते।
- (७) मन्त्राः मननात्। छन्दांसि छादनात्।
- (८) तिस्रः एव देवताः इत्युक्तं पुरस्तात्। तासां भक्ति साहचर्यं व्याख्यास्यामः।

२ नीयेनाभांथी गभे ते भेनु विशे टूकनोंध लपो : १४

- (१) यास्कनी निर्वचन पद्धति
- (२) देवतोप परीक्षा
- (३) देवतानामाकार चिन्तनम्
- (४) अग्निः, जातवेदसम्, वैश्वानरः।

3 नीयेनाभांथी गभे ते त्रष्टा श्लोकोनी संस्कृतभां सभजूती आपो : २०

- (१) हस्ते लीलाकमलमलके बालकुन्दानुविद्धं
नीता लोघप्रसवरजसा पाण्डुतामानने श्रीः।
चूडापाशे नवकुरबकं चारु कर्णे शिरीषं
सीमन्ते च त्वदुपगमजं यत्र नीपं वधूनाम्॥
- (२) यस्यां यक्षाः सितमणिमयान्येत्य हर्म्यस्थलानि
ज्योतिश्छायाकुसुम रचितान्युत्तम स्त्रीसहायाः।
आसेवन्ते मधु रतिफलं कल्पवृक्षप्रसूतं
त्वद् गम्भीरध्वनिषु शनकैः पुष्करेस्वाहतेषु॥
- (३) नेत्रा नीताः सततगतिताना यद्विमानाग्रभूमी-
रालेख्यानां नवजलकणैर्दोषमुत्पाद्य सद्यः।
शङ्का स्पृष्टा इव जलमुचस्त्वाट्टशा जालमार्गै-
र्धूमोद्गाराणुकृतिनिपुणा जर्जरा निष्पतन्ति॥
- (४) अक्षय्यान्तर्भवननिधयः प्रत्यहं रक्तकण्ठै-
रुद्गायद्भिर्धनपतियशः किन्नरैर्यत्र सार्धम्।
वैभ्राजाख्यं विबुधवनिता वारमुख्यासहाया
बद्धालापा बहिरुपवनं कामिनो निर्विशन्ति॥
- (५) मत्वा देवं धनपतिसखं यत्र साक्षाद् वसन्तं
प्रायश्चापं न वहति भयान्मन्मथः षट्पदज्यम्।
सभ्रूभङ्गं प्रहितनयनैः कामिलक्ष्येष्वमाधै-
स्तस्यारम्भश्चतुरवनिता विभ्रमैरेव सिद्धः॥

४ नीयेनाभांथी ७ प्रश्नोना संस्कृतभां उत्तर आपो :

१२

- (१) गुर्जरराजस्य राज्यपालः कः अस्ति ?
(२) वेदाः कति सन्ति। ते के के सन्ति ?
(३) महाभारतं केन रचितम् ?
(४) माघस्य उपनाम् किम् ?
(५) संस्कृतकविषु कः कविः पण्डितकविः मन्यते ?
(६) भारवेः किं वैशिष्ट्यम् अस्ति ?
(७) नर्मदानदी कुत्र प्रभवति ?
(८) उत्तररामचरिते कः कविः विशिष्यते ?

(૧) નિરુક્તવેદાંગનું મૂળ કયા ગ્રંથોમાં પડેલું છે ?

- (A) બ્રાહ્મણ ગ્રંથો (B) મહાભારત
(C) પુરાણ (D) આરણ્યકો

(૨) નિઘંટુમાં કેટલા અધ્યાય છે ?

- (A) ૧૮ (B) ૫
(C) ૧૨ (D) ૧૦

(૩) વૈદિક શબ્દોના સંગ્રહ પરના ભાષ્યને શું કહે છે ?

- (A) શિક્ષા (B) નિઘંટુ
(C) વેદ (D) નિરુક્ત

(૪) ઘુસ્થાનીય દેવતા કયો છે ?

- (A) વરુણ (B) ઉષા
(C) સૂર્ય (D) સોમ

(૫) દુર્ગાચાર્યના મતે શબ્દો કેટલા પ્રકારના છે ?

- (A) ૩ (B) ૧
(C) ૫ (D) ૧૦

(૬) નિરુક્તના ચોથા અધ્યાયને શું કહે છે ?

(A) દેવતકાંડ

(B) નૈઘંટુકકાંડ

(C) નૈગમકાંડ

(D) એક પણ નહિ

(૭) દેવોની માતા કઈ છે ?

(A) અદિતિ

(B) ઉષા

(C) શકૃવરી

(D) ઈન્દ્રાણી

(૮) મેહનાનો અર્થ શું થાય ?

(A) મંગલમય

(B) મિહીર

(C) મગર

(D) મહનીય

(૯) નિરુક્તના પ્રસિદ્ધ ટીકાકાર કોણ છે ?

(A) કૌત્સ

(B) શાકટાયન

(C) ગાર્ગ્ય

(D) દુર્ગાચાર્ય

(૧૦) તિત્ત્વ નો શું અર્થ થાય ?

(A) તારનાર

(B) ચાળણી

(C) તિલ્તર

(D) વાડકી.